

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B: 1. All questions are compulsory.
2. All questions carry equal marks.

1. Give an account of surveys carried by the colonial government in the nineteenth century.

OR

Explain the contribution of Scientific Associations in cultivating scientific temper in India during British rule.

2. Write a detail note on contribution of major technical institutes in Bombay in promoting technical education.

OR

Trace the development of Railways in India.

3. Discuss the contribution of scientists in pre-independent India.

OR

Evaluate the contribution of DR. Homi Bhaba and Dr. Vikarm sarabhai in development of science in post-Independent era.

4. Review the progress in the field of science and technology in the Post Nehruvian era.

OR

Write an essay on the Development verses Displacement debate.

२
(मराठी रुपांतर)
(वेळ: २ तास)

(एकूण गुण : ६०)

सूचना: १) सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत.
३) सर्व प्रश्नांना समान गुण

१. एकोणिसाव्या शतकात वसाहतीक सरकारने केलेल्या सर्वेक्षणांचा मागोवा घ्या.

किंवा

ब्रिटिश राजवटीत वैज्ञानिक दृष्टीकोण रुजविण्यात भारतातील शास्त्रीय संस्थांनी केलेल्या योगदानाची माहिती द्या.

२. मुंबईतील प्रमुख तंत्रज्ञान संस्थांनी तांत्रिक शिक्षणाच्या प्रसारासाठी केलेल्या कार्यावर सविस्तर टिप लिहा.

किंवा

भारतातील रेल्वेच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.

३. स्वातंत्र्यपूर्व काळातील भारतीय शास्त्रज्ञानी केलेल्या योगदानाची चर्चा करा.

किंवा

स्वातंत्र्योत्तर भारतात विज्ञानाच्या विकासात डॉ होमी भाभा व डॉ विक्रम साराभाई यांनी केलेल्या कार्याचे मूल्यमापन करा.

४. नेहरू युगानंतर विज्ञान व तंत्रज्ञान क्षेत्रात झालेल्या प्रगतीचा आढावा घ्या.

किंवा

विकास विरुद्ध विस्थापीत वादविवादावर निबंध लिहा.
